

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

РЕЦЕНЗИЯ

за придобиване на образователна и научна степен “доктор”
по професионално направление 3.8. Икономика,
докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на
стопанската дейност (счетоводство)”
по обявена процедура от СА „Д. А. Ценов“ - Свищов

Настоящата рецензия е изготвена съгласно примерната структура за формата и съдържанието на рецензия, написана от член на научно жури, за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по обявена процедура от СА „Д. А. Ценов“ - Свищов.

Рецензент: *проф. д-р Атанас Блажев Атанасов* с научна специалност “Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност”, член на катедра “Счетоводна отчетност” в СА “Д. А. Ценов” – Свищов и член на научно жури, съгласно Заповед № 810/01.09.2025 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, в съответствие с разпоредбата на чл. 70 от Правилника за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, решение на Факултетния съвет на факултет „Стопанска отчетност“ (Протокол № 13/28.08.2025 г.) и решение от заседание на Научното жури от 10.09.2025 г. (Протокол № 1/10.09.2025 г.).

Автор на дисертационния труд: *Ния Василева Маринова*, редовен докторант към катедра „Счетоводна отчетност“ при СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, докт. № d010122284.

Тема на дисертационния труд: *„Счетоводната информация като фактор за оптимизиране управлението на предприятията от сектор „Енергетика“”*

Научен ръководител: *доц. д-р Галина Симеонова Чиприянова*

I. Общо представяне на дисертационния труд:

Целта на дисертационния труд е да се анализира и оцени ролята на счетоводната информация като стратегически фактор за оптимизиране управлението на предприятията от сектор „Енергетика“ (по код 35.1), чрез идентифициране на специфичните особености на сектора, възможностите за повишаване качеството на счетоводната информация чрез вътрешен и независим одит, както и чрез изследване на приложението на ERP системите като инструмент за дигитализирано, интегрирано и устойчиво отчитане.

Обект на изследване в дисертационния труд са предприятията от сектор „Енергетика“ по код 35.1 от КИД (Сектор “D” – „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия, газообразни горива и енергия за охлаждане“, код 35. 1 – Производство, пренос и разпределение на електрическа енергия).

Предмет на научното изследване е потенциалът на счетоводната информация като важен фактор за оптимизиране на тяхното управление.

Основната *теза* на изследването е, че съчетавайки технологичните иновации и стратегическите решения, качеството на счетоводната информация в предприятията от енергийния сектор е определящ фактор за успешното справяне с предизвикателствата пред индустрията. Този подход не само оптимизира финансово-счетоводните процеси, но и предоставя иновативни възможности за устойчиво управление в условията на бързо развиващи се енергийни пазари.

Обемът на разработката е 249 страници и се състои от: заглавна страница; съдържание (3 стр.); списък на фигурите и таблиците (2 стр.); списък на използваните съкращения и аббревиатури (2 стр.); увод (9 стр.); изложение (три глави), (198 стр.); заключение (5 стр.); списък с използваната литература (библиография) (вкл. 42 бр. на кирилица и 70 бр. на латиница), (10 стр.). Към дисертационния труд са включени 6 бр. приложения (19 стр.).

В увода са открити актуалността, целта, задачите, обекта и предмета на изследването, и е формулирана изследователската теза. Посочени са методологията на изследването, обхвата на емпиричните проучвания и съществуващите ограничения в хода на дейността.

В първа глава се характеризират имуществото и дейността на предприятията от сектор „Енергетика“ като обект на счетоводно отчитане. В тази връзка се изследват особеностите на енергетиката като стопанска

дейност, вкл.: технологични и технически характеристики; регулаторна и законодателна рамка; икономически и социални аспекти; операционни въпроси; рискове и предизвикателства. Анализира се значението на счетоводната система за ефективното управление на предприятията от сектор „Енергетика“, вкл.: финансовото управление; измерването на резултати и производителността; ролята на счетоводната информация при подготовката на финансови доклади за външни заинтересовани страни; бизнес анализ, стратегическо планиране и управление на ресурсите. Акцентира се върху устойчивото развитие и нефинансовата отчетност като част от счетоводната информационна система на предприятията от енергийния сектор.

Във втора глава се очертава ролята на вътрешния и независимия финансов одит за повишаване качеството на счетоводната информация в предприятията от сектор „Енергетика“. Проучват се същността, целите и функциите на вътрешния одит в тези предприятия. Изследват се особеностите на независимия финансов одит и неговото значение за отчетността. Обосновава се методика на емпирично изследване на състоянието на вътрешния и външния одит в предприятията от сектора. Анализират се резултатите от проучването и се оформят обосновани предложения за оптимизиране на одитните дейности и процеси.

В трета глава се изследват счетоводните функции, предизвикателствата и перспективите пред ERP системите в предприятията от сектор „Енергетика“. В тази част от дисертацията фокусът е върху същността и ролята на ERP системите в енергийните предприятия, както и върху възможностите при внедряването на такива системи в счетоводната практика на предприятията от сектора.

В заключението се обобщават постигнатите резултати от изследователската работа.

В изложението са оформени 9 бр. фигури и 26 бр. таблици.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд:

Предложеният дисертационен труд се характеризира с ясно очертани обект, предмет, цел, задачи и със сполучливо формулирана, и аргументирано защитена изследователска теза. Това дава основание той да се определи не само като едно завършено актуално изследване, но и като своевременен и необходим опит да се отговори адекватно на настоящите теоретико-приложни потребности по отношение на счетоводната

информация като фактор за оптимизиране управлението на предприятията от сектор „Енергетика“.

Методологията на изследването е коректно приложена, като се открояват проблеми и се предлагат начини за тяхното решаване, правят се съответни анализи, обобщения, изводи и препоръки. В изложението недвусмислено са очертани авторовите идеи и становища.

При реализиране на изследването обосновано се ползва адекватен научен инструментариум, както и сполучливо оформен илюстративен материал под формата на фигури и таблици.

В структурно, техническо и стилово отношение работата е на много добро ниво. Отделните части на дисертационния труд са логически обвързани и като цяло обемът му е оптимален. Това дава възможност да се обоснове (аргументира) и защити изследователската теза в теоретичен и практико-приложен аспект.

Литературните източници и действащите нормативни документи в хода на изследването са използвани добросъвестно. Този факт се потвърждава и от приложената към автореферата декларация на автора за оригиналност на дисертационния труд.

От включените към документацията по процедурата собственоръчно подписани от докторанта списъци на публикациите по темата на дисертационния труд (5 бр.) и на участия в научни форуми (3 бр.) става ясно, че основните аспекти от съдържанието на изследваната проблематика са направени достояние на специализираната аудитория.

Авторефератът е в обем 40 стр. Той отразява обективно, ясно, точно и пълно съдържанието на дисертационния труд и представя вярно неговите положителни качества. Конфигурацията на изложението му съответства на логическата ос на изследването.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд:

В дисертационния труд се открояват следните **научни и научно-приложни приноси**:

- С цел обогатяване на счетоводната теория и оптимизиране на счетоводната практика детайлно е проучена фундаменталната взаимовръзка между традиционната финансова отчетност и нарастващата по значение отчетност за устойчивост. Синтезът между тези два вида информация осигурява не само данни, а цялостна картина за представянето

на предприятието – от икономическата му жизнеспособност до въздействието му върху околната среда и обществото.

- Обоснована е и е предложена авторова визия за интегриран модел за оптимизация на одитните процеси в предприятията от сектор „Енергетика“, базиран на синергичното взаимодействие между вътрешния и независимия финансов одит.

- Посредством обхватно емпирично проучване, осъществено чрез интервюта с одитни експерти от енергийния сектор, са идентифицирани ключови предизвикателства в одитната практика, вкл. недостатъчна адаптация на отчетните системи към новите регулаторни изисквания, трудности при интегрирането на нефинансовата отчетност и неефективна комуникация между одитните екипи.

- Аргументирана е ролята на ERP системите като ключов фактор за цялостна трансформация на счетоводството в енергийните предприятия. Изведено е становището, че те предоставят възможности за интегриране на финансови и нефинансови данни, което води до оперативно подобряване, интелигентна автоматизация и постигане на ESG отчетност.

- Обосновано е твърдението, че ERP системите осигуряват повишена ефективност и стратегическа управленска подкрепа, позволявайки на предприятията от енергийния сектор да посрещнат успешно предизвикателствата на дигитализацията, устойчивостта и регулаторната интензификация.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд:

По отношение на разработката могат да се посочат следните *бележки и препоръки*, които не омаловажават безспорно положителните й качества:

- Независимо от изразения стремеж на автора в отделни части от изложението все още се констатира превес на описателния над изследователския характер;

- Позволявам си добронамерено да препоръчам на докторанта да продължи и да разшири своите изследвания по тази интересна и дискуссионна материя.

По дисертационния труд бих отправил следния *въпрос*:

- В какви основни насоки докторантът вижда в краткосрочен план възможности за оптимизиране на счетоводната информация като фактор в управлението на предприятията от сектор „Енергетика“?

V. Обобщено заключение и становище:

В заключение може да се обобщи, че дисертационният труд *„Счетоводната информация като фактор за оптимизиране управлението на предприятията от сектор „Енергетика“* съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и релевантния Правилник на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов.

Дисертационният труд показва, че докторант *Ния Василева Маринова* притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по докторска програма *„Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводство)“*, като демонстрира способности и възможности за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Всичко това ми дава основание да изразя *положителното си становище* и да препоръчам на уважаемото научно жури да гласува за *придобиване* на образователната и научна степен “доктор” в професионално направление 3.8. „Икономика“, докторска програма *„Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (счетоводство)“* от *Ния Василева Маринова*.

08.10.2025 г.

Рецензент:

(проф. д-р Ат. Атанасов)